

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1103042/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליהו הישריק

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דוד ביטון)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד רפי שדמי)

הנדון: מעמדו של נכס שנמסר לכונס נכסים והאפשרות והסמכות לאשר הסכם בעניינו

החלטה

לפניי שתי החלטות של בית הדין האזורי שהופנו אליי למתן הבהרה. כמו כן בקשה משותפת של שני הצדדים למתן הוראות שונות. הפניות הופנו אליי בעקבות פסק דין לאישור הסכם גירושין שנתתי ביום כ"ח באדר ב' תשע"ט (4.4.19) והאומר כדלהלן:

נפסק:

א. בית הדין מאשר את ההסכם מיום כ"ה באדר ב' תשע"ט (1.4.19) המכיל שני עמודים ואשר בו ארבעה סעיפים ראשיים ובהם שלושה-עשר סעיפי משנה, שחתמו הצדדים בפניו ונותן לו תוקף של פסק דין.

ב. האישה מחלה על כתובתה ותוספת כתובתה.

ג. עם הודעת באי כוח הצדדים על משיכת הערעורים שהוגשו על ידם הערעורים נמחקים.

ד. כל תיקי הערעורים שהגישו שני הצדדים נסגרים. אין צו להוצאות.

ההסכם ואישורו נעשו כפתרון לערעורים ההדדיים שהוגשו אל בית הדין הגדול וכדי להביא למשיכתם: הבעל הגיש ערעור על שתי החלטות של בית הדין האזורי שניתנו בו' באב תשע"ח (18.7.18) ובכ"ו באב תשע"ח (7.8.18); האישה הגישה ערעורים על החלטות בית הדין האזורי שניתנו בו' בשבט תשע"ט (13.1.19) ובי' בשבט תשע"ט (16.1.19) – כל אלו נמחקו בעקבות ההסכם שאליו הגיעו הצדדים.

בעקבות פסק הדין לאישור ההסכם פנו הצדדים אל בית הדין הגדול בבקשה להסרת עיקולים וכמו כן בבקשה להבהרה.

בד בבד, בעקבות פסק הדין הנ"ל לאישור הסכם ופניית הצדדים בעניין ביטול העיקול, נתן בית הדין האזורי ביום ח' באול התשע"ט (8.9.19) החלטה כדלהלן:

בסיכומו של דבר

1. בית הדין סבור כי לכאורה מבחינה משפטית יש לאשר בשנית את הסכם חלוקת הרכוש – אך הפעם במסגרת כינוס נכסים ולא במהלך של עקיפת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין והטעייתו כפי שנעשה. הוראה בנושא תינתן לאחר שנקבל את הבהרת כבוד בית הדין הרבני הגדול ואישורו, כנ"ל.

2. בנסיבות הקיימות בתיק כשמדובר בחלוקה פנימית ובהתחשבות בהיקף הנכסים הרב של הצדדים, בית הדין לא יפסוק את שכר הטרחה המקסימלי הקבוע בחוק – אלא שכר טרחה של 1% מכל צד (ובסך הכול 2% משני הצדדים). על סך זה יש להוסיף תשלום מע"מ כחוק.

3. החלטות אופרטיביות בעניינם של ההסכם ושל גביית שכר הטרחה, כאמור בסעיפים הקודמים, תינתנה לאחר קבלת הבהרת כבוד בית הדין הרבני הגדול.

למזכירות

1. יש לשלוח החלטה זו לכבוד בית הדין הרבני הגדול – לכבוד הדיין הגר"א הישיריק שליט"א שאישר את ההסכם – למתן הבהרה והנחיה, כאמור לעיל.

2. יש לשלוח החלטה זו לכונס הנכסים, לצדדים ובאי כוחם.

פנייה נוספת של בית הדין האזורי הייתה בהחלטה שניתנה ביום י"ח באלול תשע"ט (18.9.19) כדלהלן:

בעקבות החלטת בית הדין מתאריך ח' באלול התשע"ט (8.9.19) התקבלה בקשת כונס הנכסים לחתימה על פסיקתא באשר לשכר הטרחה של הכונס.

כמו כן התקבלה הודעת – בקשת האישה ביחס לבקשת כונס הנכסים.

לאחר עיון בבקשת האקטואר ותגובת האישה מבהיר בית הדין כי בהתאם להחלטת בית הדין מתאריך ח' באלול התשע"ט (8.9.19) –

החלטות אופרטיביות בעניינם של ההסכם ושל גביית שכר הטרחה, כאמור בסעיפים הקודמים, תינתנה לאחר קבלת הבהרת כבוד בית הדין הרבני הגדול –

הגשת הבקשה הנ"ל של כונס הנכסים עכשיו – מוקדמת מדי, הואיל ועדיין לא התקבלה הבהרה מכבוד בית הדין הגדול כמבוקש בהחלטת בית הדין הנ"ל.

למזכירות:

יש לשלוח החלטה זו גם לבית הדין הגדול לצורך קבלת הבהרתו.

דברי הסבר

ראשית, בירור נקודה עובדתית שהניח בית הדין האזורי:

בית הדין האזורי כתב באותה החלטה כי הצדדים העלימו מבית הדין הגדול את העובדה כי בית הדין האזורי מינה כונס נכסים. בית הדין האזורי אף מכתיר מעשה זה 'הטעיה' שיש בה כדי לבטל את ההסכם. וכך כתב בית הדין האזורי בהחלטתו מיום ח' אלול תשע"ט (8.9.19):

ייאמר כעת כי מדובר בהליך פסול לחלוטין מבחינה משפטית, בפרט כשהדבר מתבצע ביודעין על ידי עורכי דין!

בהליך כינוס נכסים אין לצדדים [...] סמכות לפעול בנכסים [...] קל וחומר שלא למכור אותם או לחלק אותם ביניהם אגב גירושין תוך עקיפת בית הדין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האמון על הליך הכינוס. כרי לנו כי אילו היה כבוד בית הדין הגדול מודע לעובדה שבתיק זה מונה כונס נכסים מטעמו של בית הדין האזורי, לא היה נותן את ידו להליך פסול זה שביצעו הצדדים.

הגשת ההסכם לבית הדין הגדול לצורך אישור לכאורה גובלת בהטעה ובחוסר סמכות. לכאורה מדובר בהליך לא חוקי בעליל שהורתו בהטעה.

ובכן, תנוח דעתו של בית הדין האזורי:

הצדדים לא העלימו עובדה זו. ראה בפרוטוקול הדיון (שורות 591–592) – שם אמר זאת בא כוח המערער לבית הדין הגדול:

[...] אנו ממש מנסים לסיים. כל הנכסים עברו לכונס נכסים כי לא הייתה הסכמה ביננו. הייתה הצעה שהבעל ייקח את הבניין ב[...] והאישה תקבל פנטהאוז ב[...]

הטיעון המשפטי

הקדמת דברים:

בתיק כמו זה המונח לפנינו קיימים שני מסלולים שאומנם נמצאים בתיק אחד אך עוסקים למעשה בשתי פרשיות שונות:

ברור הדבר כי מן ההיבט ההלכתי והמשפטי כל הסכם אשר אושר בערכאה משפטית המוסמכת לאשר הסכמים הוא תקף גם אם הדיונים בתביעה התקיימו לפני ערכאה אחרת. גם אם אין זה הסדר הראוי על פי הנחיות סדרי הדין – אלו הם על בסיס הנחיות נוהל פנימיות המיועדות לצורך שמירת סדר מסוים במערכת, אך אינן בתחום של קביעת תוקף ולפיכך אין בכוחן לפסול את החלטת אישור ההסכם שניתן בערכאה אחרת המוסמכת ליתן תוקף להסכמים בעניינים שבין בני זוג. ההסכם תקף. כך למשל גם בסיטואציה שבה הצדדים דנים בפני בי"ד אזורי בעיר אחת וביום מסוים היו בעיר אחרת והגיעו להסכם ואישרו אותו בבית הדין של אותה העיר, ההסכם תקף. ומעתה הרי לא יעלה על הדעת שיקום בית הדין הראשון ויאמר "אני מחליט שהתביעה עדיין קיימת ורק אני אדון בה" כאשר הצדדים הגיעו להסכמה ועתה אין כל ריב ביניהם. גם באשר לבית הדין הדן בעניינם הרי שיכולים הצדדים בכל שלב לפנות אל בית הדין ולומר שהם מושכים את התביעה כי הגיעו להסכם. בית הדין דן בתביעה שבין שני אנשים כאשר קיימת תביעה, אך כאשר הגיעו הצדדים להסכמה אין כל מקום לדון כלל ואף אם ניתנו החלטות רשאים הצדדים להסכים ביניהם הסכמות שלא בהתאם לאותן החלטות, שהרי לא ייתכן שבית הדין יכוף אנשים שאין להם ריב לדון לפניו.

אין בכל זה כדי להשליך על נושאים פתוחים הקיימים בתיק עדיין, שהיו עומדים לדיון לפני בית הדין ושלא אוזכרו כלל בהסכם, כגון ההליך שבין הצדדים לבין צד ג', שעל כך מלכתחילה לא יכול ההסכם להיות מחייב כלל, וממילא וודאי שבית הדין הראשון יכול ואף חייב לדון בהם. וככל שנתייחס לתיק שלפנינו נציין את ההליך שמתנהל בין הצדדים מחד גיסא לבין כונס הנכסים מן הצד השני בעניין חובת התשלום שחבים הצדדים או שאינם חבים וכמה עליהם לשלם לכונס הנכסים. כל אלו יעמדו לדיון בבית הדין האזורי שדן בתיק ושמינה את כונס הנכסים. ככל שתוגש תביעה בפניו – וזאת כבר הוגשה – ידון בית הדין ויעריך על פי הבנתו ושיקול דעתו מהו שכר הטרחה הראוי עבור כונס הנכסים. ברור שאין הצדדים יכולים כלל להשיל מעל עצמם את חיובם לשלם לכונס הנכסים, וכאמור מקום הדיון בכך הוא בית הדין האזורי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אנו שוללים את הנחת בית הדין האזורי כי מינוי כונס נכסים לצורך מכירת נכס מעביר את הנכס לבעלותו ומונע פעולות של הצדדים בנכס. כל עוד כונס הנכסים לא העביר את הנכס ואף לא הגיש לבית הדין האזורי הסכם מכר הנכס הוא עדיין בבעלות הצדדים. מעמדו של כונס הנכסים הוא כשל 'ידו של בית הדין' וככזה הוא משמש בעובד מבצע של בית הדין (officer of court). והרי גם בית הדין עצמו – אפילו במקרה שבית הדין הוציא מתחת ידו החלטה שבה קבע כי עקב שאין הצדדים מסתדרים ביניהם הרי הוא, בית הדין, מעמיד כונס נכסים – אין זה שולל כלל את האפשרות כי הצדדים עצמם יגיעו להסכם בצורה כזו או אחרת, הן באמצעות הסדר נכסים פנימי ביניהם והן אפילו במציאת קונה ששני הצדדים מצאו בכוחם ומעוניינים למכור לו את הנכס, אם בעקבות המחיר הגבוה שהציע ואם מכל טעם אחר. וזאת כמובן כל עוד לא נמכר הנכס בפועל ע"י כונס הנכסים. בוודאי בסיטואציה כזו, רשאים הצדדים לפנות אל בית הדין בבקשה כי יעצור את ההליכים למכירת הנכס לרבות ביטול מינויו של כונס הנכסים. פנייה כזו בוודאי תיענה בחיוב משום שמטרתו של בית הדין לדון ולהחליט בסכסוך שבין שני צדדים נובעת מהיות תביעה מונחת לפניו בהליך שבו ריב בין הצדדים. אך ככל שהצדדים יודיעו לבית הדין כי מבחינתם הגיעו להסדר ואין להם כל תביעה האחד כלפי הברו, מה לו לבית הדין להתערב? הייתכן שנאמר כי בית הדין יודיע להם כי הוא עומד על קיום החלטותיו בעניין מכירת הנכס? וודאי שלא יעלה על הדעת שבית הדין יעשה כן. זו תהיה החלטה תמוהה שאין לה רגליים, שהרי משמעותה כי בית הדין מחליט בעצם כי מבחינתו יש עדיין ריב והוא, בית הדין, ממשיך לדון בו אף שהודיע התובע כי אין לו עתה כל תביעה. המשך דיון למרות הודעה כזו יהיה עיסוק בתביעה שאינה קיימת זהו דבר שאינו תואם את ההיגיון והשכל הישר ובוודאי נוגד את הצדק שעליו דיברה התורה. ומאחר שבית הדין אמור להפסיק את הדיון, מעתה אף כונס הנכסים, שהוא כאמור לעיל עובד של בית הדין וזרועו, ממילא גם הוא בטל, וההרשאה שבידו – גם היא בטילה.

מאידך גיסא, ברור לכול כי בצעד זה שיעשו הצדדים אין ולא כלום עם חיובם בשכר הטרחה של כונס הנכסים. לכונס הנכסים, ככל שהשקיע עבודה וזמן בהליך הכינוס, מגיע שכר, ואין בידי הצדדים להתחמק מתשלום זה. עניין זה דהיינו גובה הסכום שיקבל הכונס ייקבע ע"י בית הדין האזורי.

הכלל הוא כי הסכם גירושין כולל את מה שיש בו, יכול הוא להכיל רק עניינים שבין שני הצדדים המגישים אותו, ואינו יכול להכיל דברים שכלל לא נזכרו בו וודאי כשהם עניינים שבין הצדדים לצד ג'.

כלל יסוד נוסף הוא כי בית הדין הגדול דן בערעורים המוגשים אליו כנגד החלטות של בית הדין האזורי כל עוד הערעור קיים. דיון בערעור ייתכן אך ורק אם מי מהצדדים מגיש אותו לפני בית הדין הגדול. אין בית הדין הגדול דן ללא פנייה של הצד המערער. בכל רגע נתון, לרבות אם התקיים הדיון בפני בית הדין הגדול אך עדיין לא ניתן פסק דין או החלטה מטעם בית הדין הגדול, רשאי ויכול המערער למשוך את הערעור ולהודיע לבית הדין כי העניין שבערעור הגיע לסיומו בהסכמה בין הצדדים וכי הוא מושך את הערעור. ככל שיבורר כי אין לצד המשיב כל התנגדות או אם מלכתחילה שני הצדדים חתומים על בקשה זו לסגירת התיק, ברור שבהעדר ערעור אין לבית הדין הגדול כל עילה לדון בתיק, ובית הדין הגדול ימחק את הערעור ויסגור את התיק. החל מרגע זה אין בית הדין הגדול מהווה 'כתובת' לבקשות כל שהן מן המערער או המשיב, שהרי אין עתה כבר כל תיק עומד בפני בית הדין לאחר שהערעור נמשך. ככל שנשארו עדיין הליכים אחרים כגון בין הצדדים לבין צד ג', ה'כתובת' הייתה ונשארה בית הדין האזורי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

זהו המצב המשפטי המדויק בתיק זה לעת הזאת. ולפיכך בכל בקשה של מי מהצדדים להסרת צווים הקיימים בתיק עליו לפנות אל בית הדין האזורי, שכאמור ענין זה עמד וממשיך לעמוד לפתחו.

טעם נוסף

לרווחא דמילתא ולמעלה מן הצורך אוסיף כי גם אם היינו נוקטים כתפיסת בית הדין האזורי לגבי מעמדו של כונס הנכסים לאחר שמונה ע"י בית הדין, עדיין לא היה זה מהווה כלל אבן נגף לסמכותו של בית הדין הגדול לאשר את הסכם הגירושין שבין בני הזוג.

כל ההנחה המשפטית שהניח בית הדין האזורי כאילו עם מינוי כונס הנכסים פקע כוחם של הצדדים יכולה בכלל לבוא בחשבון (ולדעתי כאמור, אינה נכונה כפי המבואר לעיל) לו היה המדובר באישור של ערכאה משפטית מקבילה. למשל, לו היה פסק הדין לאישור ההסכם ניתן בבי"ד אזורי אחר או בביהמ"ש לענייני משפחה. אך כאן בתיק זה אנו עוסקים בהחלטה ופסק דין שניתנו ע"י בית הדין הגדול. הרי שגם לו יהי שהחלטת בית הדין הגדול סותרת להחלטת בית הדין האזורי, הרי שבית הדין הגדול מוסמך לחלוטין לעשות זאת, וככל שלתפיסת בית הדין האזורי היא אמורה לסתור את החלטותיו הרי אין בכך כל מחסום, שהרי בית הדין הגדול בסמכותו לבטל כל החלטה שניתנה בבית הדין האזורי.

ראה לעניין זה תקנה קנג מתקנות הדיון העוסקת במתן פסק דין של בית הדין הגדול בערעור שהוגש בפניו: "בית הדין רשאי לדחות את הערעור או לקבלו. רשאי הוא לשנות את פסק הדין, לבטלו, להוציא פסק אחר במקומו [...]"

ואם כך, לו יהי שלהבנתם החלטת בית הדין הגדול יש בה למעשה ביטול המינוי והכוח הסמכותי שניתן לכונס הנכסים ע"י בית הדין האזורי, הרי דבר זה עצמו הוא בסמכותו המלאה של בית הדין הגדול. ולפיכך בכל היבט שהוא החלטת בית הדין הגדול לאישור הסכם תקפה ועומדת, וככל שלצורך העמדתה היא נדרשת להתערבות ולביטולה של החלטת בית הדין האזורי למסור את הנכס לידי כונס הנכסים יש לראות בה כמי שביטלה את אותה החלטה. ברור שדבר זה הוא בסמכותו הבלעדית של בית הדין הגדול, והחלטת בית הדין האזורי בוודאי אינה מהווה כל מכשול בפני החלטת בית הדין הגדול.

סיכום הדברים העולים מן האמור

- א. ברור כי פסק הדין שניתן בבית הדין הגדול לאישור ההסכם תקף.
- ב. עוד ברור כי מאידך גיסא אין לאישור ההסכם בבית הדין הגדול ולא כלום עם תביעות אחרות בין הצדדים לבין צד ג', ואלו היו ונשארו בסמכותו של בית הדין האזורי שימשיך לדון ולהכריע על פי שיקול דעתו בעניין שכרו של כונס הנכסים.

מתן הוראות

על פי האמור מוחלט:

- א. פסק הדין לאישור הסכם גירושין שנתן בית הדין הגדול ביום כ"ח באדר ב' תשע"ט (4.4.19) תקף על כל חלקיו.
- ב. הערעורים ההדדיים נמחקו והתיק נסגר.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. בכל העניינים העומדים עדיין בפני בית הדין האזורי, כגון חיוב הצדדים בשכר טרחה של כונס הנכסים וכן ביטול כל העיקולים שהוטלו או הצווים שהוציא בית הדין האזורי, ידון בית הדין האזורי וייתן החלטות ופסקי דין על פי שיקול דעתו.

ד. החלטה זו מותרת בפרסום בהשמטת פרטים מזהים של הצדדים.

ניתן ביום ז' בשבט התש"ף (2.2.2020).

הרב אליהו הישריק

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה